כדי להקל על השיטוט במסמך זה, יש לפתוח את "סימניות (Bookmarks)"
על ידי לחיצה על הלשונית המתאימה או באמצעות הקשה על F6.

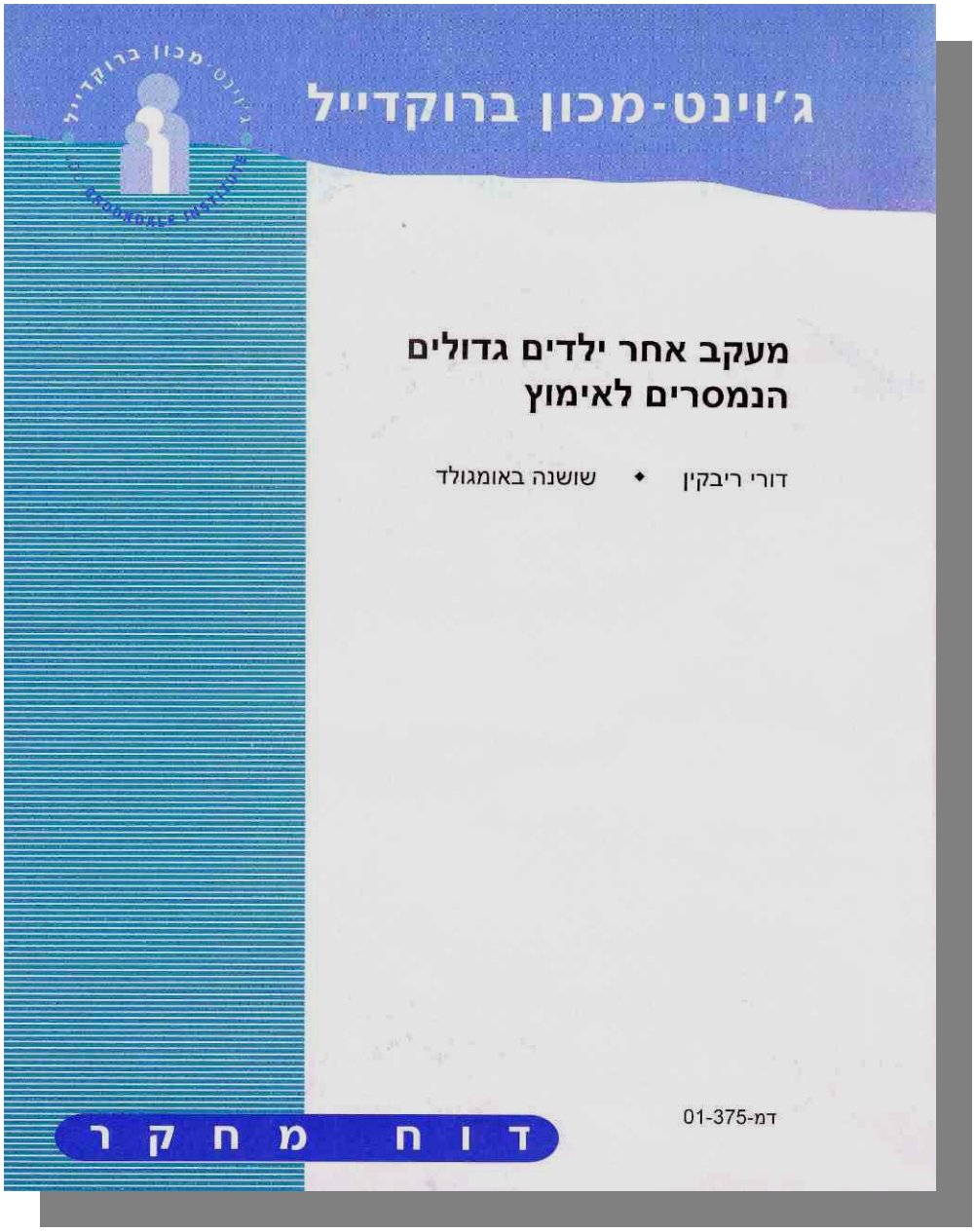

תקציר

רקע

בדור האחרון התרחשו בתחום האימוץ תמורות גדולות, הן בעקבות ירידה במספר התינוקות הנמסרים לאימוץ והן בעקבות עלייה במספר הילדים הגדולים הנמסרים לאימוץ בשל חוסר יכולתם של הוריהם לטפל בהם. שינויים אלה כרוכים במעבר מגישה הרואה באימוץ תחליף להורות מלידה, לגישה, שלפיה האימוץ הוא אחד הפתרונות האפשריים לילדים שאינם מסוגלים לגדול במשפחתם המולידה. הגישה השנייה מבחינה בין אימוץ לבין הורות מלידה, ובהתאם לכך, הציפיות ביחס לתפקודו של הילד וביחס למערכת היחסים במשפחה שונות. על-פי תפיסה זאת, האימוץ הוא תהליך מתמשך של בניית קשר והתמודדות עם קשיים, ולצורך הצלחתו דרושים תמיכה וליווי של גורמים טיפוליים במשך השנים.

שירותי האימוץ בארץ ובחו"ל מפנים היום את משאביהם העיקריים לטיפול בתהליך אימוצם של ילדים גדולים, לגיוס משפחות מתאימות עבורם ולשיפור דרכי הסיוע להם ולמשפחותיהם. השירות למען הילד יזם מחקר מעקב זה, הראשון שנערך בהיקף רחב בארץ, כדי לבחון הן את מצבם של הילדים שאומצו ושל משפחותיהם והן את צורכיהם.

- במחקר נכללו 360 ילדים שאומצו בשנים 1985-1994 בהיותם בני 2-14. כמחצית הילדים (49%) היו בני שש או יותר כשנמסרו לאימוץ. המעקב נערך אחר 179 ילדים. בעת המעקב היה טווח הגילים 6-25: 37% היו ילדים בני 6-12, כמחצית (47%) היו מתבגרים בני 13-18, ו-16% היו בוגרים בני 19-25.

מטרת המחקר

מטרת המחקר היא לסייע לשירות למען הילד ולגורמים נוספים העוסקים בתחום האימוץ בקביעת מדיניות ובשיפור דרכי עבודתם, באמצעות:

- קבלת מידע שיטתי על מצבם של הילדים שנמסרו לאימוץ בטווח הארוך.
- בחינת מאפייני הילדים והמשפחות, המשפיעים על הצלחת האימוץ.
- בחינת צורכי הילדים והמשפחות בשלבי האימוץ, כבסיס לשיפור השירותים לילדים המאומצים ולמשפחות המאמצות.

מקורות המידע

- ראיונות עם אנשי מפתח בשירות למען הילד ובארגונים אחרים בקשר לדרכי העבודה ולסוגיות רלבנטיות.
- תיקי האימוץ של הילדים - מתוכם נאספו פרטים על הרקע של הילדים ועל תהליך האימוץ.
- סקר טלפוני בקרב הוריהם המאמצים של 179 ילדים. הסקר נערך 4-14 שנים לאחר האימוץ ובחן את מהלך האימוץ, את מצב הילדים ואת היחסים במשפחה.
- ראיונות פתוחים עם שבעה הורים מאמצים, שתיארו את "סיפור האימוץ שלהם" ואת תפיסותיהם לגביו.

הממצאים

הרקע של הילדים לפני האימוץ

- **חשיפה למצבי סיכון.** לפני מסירתם לאימוץ, נמצאו הילדים במצבי סיכון קשים. שישים וארבעה אחוזים מבין הילדים סבלו מהתעללות פיזית, נפשית או מינית או שהיו עדים להתנהגות מסכנת, כגון: אלימות, יחסי מין או עבריינות. רובם המכריע (90%) מהוריהם המולידים של הילדים סבלו מבעיות בתפקוד, כגון: נכות, מחלה כרונית, פיגור, מחלת נפש, הפרעת אישיות, עבריינות, או התמכרות.
- **שהייה בסידורים חוץ-ביתיים.** מרבית הילדים (62%) שהו לפני מסירתם לאימוץ בשני סידורים חוץ-ביתיים לפחות, ו-28% מן הילדים שהו בשלושה סידורים חוץ-ביתיים או ביותר.
- **מצב הילדים לפני האימוץ.** שיעור גבוה מבין הילדים סבלו מבעיות בתחומים שונים בסמוך לאימוץ: בעיות התפתחותיות ורפואיות (61%), בעיות רגשיות (81%) ובעיות לימודיות (41%). בהיבטים רבים, כגון: עבר של התעללות, בעיות רגשיות ובעיות התנהגות בבית הספר, התגלה שיעור גבוה יותר של בעיות בקרב הילדים שאומצו בגיל מבוגר יותר.

הליך האימוץ עד מסירת הילד למשפחה

- **משך ההליך.** אנשי המקצוע מוטרדים ממשך הליך האימוץ, ובגורמים להתמשכותו הם מציינים את הבדלי הגישות בין המחלקות לשירותים חברתיים לבין השירות למען הילד ואת התמשכות ההליכים המשפטיים. על-פי ממצאי המחקר, תהליך האימוץ, החל בהחלטת מחלקת הרווחה להפנות את הילד לאימוץ וכלה במסירת הילד למשפחה, ארך 26 חודשים בממוצע. ההליך המשפטי, מן הדיון הראשון ועד להכרזת הילד כבר-אימוץ, ארך 13 חודשים בממוצע, כלומר כמחצית ממשך התהליך כולו. כחמישית מן הילדים נמסרו למשפחות במצב משפטי פתוח לפני שהוכרזו בני אימוץ.
- **הכנת המשפחות לאימוץ.** מרבית ההורים (84%) הוכנו לאימוץ, על-פי רוב בקבוצה. כמעט כל ההורים (93%) קיבלו מידע כלשהו על הילד. בשנים 1990-1994 קיבלו ההורים מידע בתחומים רבים יותר מאשר קיבלו קודם לכן. הורים הביעו צורך במידע נוסף על עברו של הילד (המשפחה המולידה, התעללות והזנחה ומקומות שבהם חי לפני האימוץ). תהליך ההיכרות בין ההורים לילד ארך לרוב בין מספר ימים לשבועיים, במהלכו התקיימו בדרך-כלל 2-4 פגישות.

המשפחות המאמצות

- **מאפייני המשפחות.** התפלגות אוכלוסיית המשפחות המאמצות דומה מאוד להתפלגות האוכלוסייה הכללית. עם זאת, יש בה שיעור גבוה של משפחות המקיימות אורח חיים דתי וכן שיעור גבוה של תושבי קיבוצים ויישובים קהילתיים. למחצית המשפחות בערך היו ילדים ביולוגיים ו/או ילדים מאומצים לפני האימוץ.

אירועים במהלך האימוץ

- **משברים.** במשך השנים חל משבר כלשהו בקרב כמחצית מן הילדים. המשבר השכיח (בקרב 30% מן הילדים) היה קשור לבעיות התנהגות קשות. שכיחותם של המשברים הייתה גבוהה יותר בשנה הראשונה לאימוץ ובקרב ילדים שאומצו בגיל מבוגר.
- **מסגרות חוץ-ביתיות.** אחד מכל שישה ילדים יצא לסידור חוץ-ביתי לאחר האימוץ. שיעור זה היה גבוה במיוחד (31%) בקרב ילדים שהיו בני 19-25 בעת הסקר ונמוך ביותר (2%) בקרב ילדים שהיו מתחת לגיל 12 באותו זמן. בקרב מתבגרים בני 13-18 שיעור השוהים במסגרות חוץ-ביתיות היה 21%, סביר להניח שילדים נוספים יצאו מן הבית בגיל מבוגר יותר.

מצב הילדים בעת המעקב

אחת השאלות המעסיקות את אנשי המקצוע בתחום האימוץ קשורה לציפיות ההורים המאמצים מהילדים: האם סביר לצפות כי לאחר שישתלבו במשפחה יציבה ומטפחת יתפתחו ויתפקדו כמו ילדים "רגילים" שאינם מאומצים; או שלאור עברם, סביר לצפות לקשיים מרובים, וצריך לבחון את התפתחותם ותפקודם, בהשוואה למצבם אילו לא נמסרו לאימוץ. ממצאי המעקב מראים, כי חלק גדול מן הילדים תפקדו היטב, לחלק מן הילדים היו קשיים אחדים, ולחלק קטן מן הילדים היו קשיים רבים. ממצאים אלה באו לידי ביטוי בתחום הלימודי, החברתי והרגשי.

- **בתחום הלימודי.** מרבית הילדים (79%) הם תלמידים רגילים, טובים או מצטיינים, ו-21% מהם הם תלמידים חלשים. נמצא שיעור גבוה של ילדים עם ליקויי למידה (37%). שנים-עשר אחוזים מן הילדים לומדים במסגרות החינוך המיוחד.
- **בתחום הרגשי והחברתי.** לשבעה עשר אחוזים מן הילדים היו בעיות בתחומים רגשיים רבים. ל-30% מן הילדים יש מעט חברים או שאין להם חברים.כלל. הוריהם של 19% מקרב בני 13 ויותר דיווחו על התנהגויות לא נורמטיביות של ילדיהם (שתייה מופרזת, שימוש בסמים, עבריינות, התנהגות מינית בלתי אחראית).
- **קשיים של מתבגרים ובוגרים צעירים.** ממצאי הסקר אוששו את התרשמותם של אנשי המקצוע בדבר ריבוי קשיים בגיל ההתבגרות, והצביעו על מספר תחומים שבהם היקף הבעיות היה גדול יותר בקרב המתבגרים או הבוגרים: הישגים לימודיים נמוכים, בעיות התנהגות בבית הספר והעדר חברים. ממצא זה מצביע על הצורך בתשומת לב מיוחדת בפיתוח שירותים לילדים מאומצים.מתבגרים או בוגרים

היחסים במשפחה ושביעות הרצון מן האימוץ

- **תיאור היחסים במשפחה.** מרבית ההורים אמרו שהיחסים בינם לבין ילדיהם טובים או טובים מאוד, מבחינת הממדים הבאים: קִרבה, אמון בילד, תקשורת טובה, כבוד הילד כלפי ההורה, ו"עד כמה הם מסתדרים" באופן כללי. ב-90% מן המקרים אמרו ההורים כי להערכתם, הילד מרגיש שייך למשפחה. מעניין לציין, כי לדעת מחצית ההורים, ההורות המאמצת שונה מהורות "רגילה" - עשרים ושנים אחוזים ציינו, כי בהשוואה למשפחות אחרות, בעקבות האימוץ היחסים במשפחה טובים יותר, 3% אמרו שהיחסים גרועים יותר, ו-26% אמרו שהיחסים שונים, או לא טובים יותר או גרועים יותר.

מממצאים אלה מסתמנים הגוונים הייחודיים של היחסים בין ההורים לילדים במשפחות המאמצות ובולט הצורך שבהכרת השירותים השונים בגוונים אלה ובתמיכה במשפחות.

- **שביעות הרצון של ההורים מן האימוץ.** מרבית ההורים הביעו שביעות רצון מן האימוץ: 91% שמחו על החלטתם לאמץ, 90% מהם אמרו שהאימוץ מוצלח, 78% חשבו שהאימוץ שיפר את חיי המשפחה, ו-86% היו ממליצים גם לאחרים לאמץ ילד גדול. חלק מן ההורים (18%) השיבו כי האימוץ הפריע לחיי המשפחה.
- **גורמים המשפיעים על הצלחת האימוץ.** אחת ממטרותיו של המחקר הייתה לבחון את השפעותיהם של מאפיינים שונים של הילדים ושל המשפחות המאמצות על הצלחת האימוץ. ההשפעה נמדדה באמצעות איכות היחסים במשפחה, מידת שייכות של הילד למשפחה, שהייה רצופה של הילד עם המשפחה ושביעות רצונם של ההורים. לא נמצאו מאפיינים מקדימים של הילדים או של המשפחות אשר השפיעו על תוצאות האימוץ. הגורם היחיד שנמצא קשור באופן מובהק להערכת תוצאות האימוץ בעת ביצוע הסקר היה גיל הילדים באותו זמן. שביעות רצונם של הוריהם של ילדים שהיו גדולים יותר בעת המעקב מן האימוץ הייתה נמוכה יותר. בניגוד להשערותיהם של חלק מאנשי המקצוע, ואף ששיעור הילדים שהיו להם בעיות ושעברו התעללות היה גבוה יותר בקרב הילדים הגדולים, לא נמצא קשר בין גיל הילדים בעת האימוץ לבין תוצאות האימוץ.

מקומם של ההורים המולידים

- **העיסוק במשפחה המולידה.** אנשי המקצוע והורי הילדים סיפרו כי רבים מן הילדים עסוקים בהוריהם המולידים, וחלקם אף זוכרים אותם או אנשים אחרים מעברם. ממצאי הסקר הראו כי כמחצית מן הילדים (53%) מדברים מדי פעם על המשפחה המולידה, כשליש מן הבוגרים פנו לשירות למען הילד בבקשה לפתוח את תיק האימוץ, וכמחצית מבני 18-16 שוקלים פנייה כזאת.
- **קשר של הילדים עם אנשים מעברם.** חלק קטן מן הילדים (כרבע) שמרו מאז האימוץ על קשר עם אנשים שהכירו בעבר, על-פי רוב בטלפון. הקשר השכיח ביותר היה עם אחים; מעט ילדים (2%) היו בקשר עם אחד ההורים המולידים. אנשי המקצוע מתלבטים האם אימוץ פתוח, שבו נשמר קשר רציף בין הילד לבין בני משפחתו המולידה, הוא רצוי, או שהוא פוגע בילד, בהורים המאמצים ובהורים המולידים. הממצאים על התעניינותם של הילדים ושל הוריהם המאמצים בהורים המולידים מצביעים על הצורך לסייע - הן לילדים והן להורים המאמצים - בהתייחסות לנושא זה, ולבחון באילו תנאים אפשר ורצוי לקיים את הקשר עם ההורים המולידים או עם בני משפחה אחרים, ואיזה סיוע נחוץ להסדרת קשרים אלו.

עזרה למשפחות מאמצות

- **עזרה של השירות למען הילד בתחילת האימוץ.** כל המשפחות קיבלו ליווי של עובדת השירות למען הילד, לרוב בתדירות של פעם בשבועיים עד פעם בחודש, עד לקבלת צו האימוץ. מרבית ההורים (81%) הביעו שביעות רצון מן העזרה שקיבלו בשלב זה.
- **עזרה של השירות למען הילד בהמשך.** לאחר קבלת צו האימוץ, כמחצית מן המשפחות (55%) היו בקשר עם השירות למען הילד. סוגי הסיוע השכיחים לאחר קבלת צו האימוץ היו שיחות עם עובדת סוציאלית מן השירות, הפנַיה לגורמים אחרים וסיוע כלכלי. כמחצית מן ההורים (45%) לא היו בקשר

עם השירות למען הילד מאז צו האימוץ. כשליש מהן היו זקוקות לסיוע ולא פנו, בדרך כלל, משום שלא ידעו על אפשרות זאת. בראיונות הפתוחים עם ההורים המאמצים עלו ביטויי אכזבה ומרירות מכך שלאחר תקופה קצרה לא קיבלו את העזרה שהיו זקוקים לה.

- **סיוע לאורך זמן.** ממצאי הסקר הצביעו על צורכיהם של הילדים ושל המשפחות בעזרה מקצועית ובתמיכה לאורך זמן. שיעור גבוה מבין הילדים (61%) קיבלו טיפול פסיכולוגי במהלך השנים. כשליש מן המשפחות היו בקשר עם גורם המתמחה באימוץ (שאינו השירות למען הילד). בנוסף, חלק מן המשפחות ציינו שנחוצים להם שירותים, ובראשם, טיפול נפשי לילד או למשפחה, ייעוץ של מומחים בתחום האימוץ וקבוצות להורים.
- **השלכות לפיתוח ולשיפור השירותים.** ממצאים אלה תומכים במדיניותו הקיימת של השירות למען הילד - של הפניית משאבים לפיתוח שירותי פוסט-אימוץ. כמו כן, ממצאי המחקר מצביעים על הצורך להתייחס גם לילדים ולמשפחות עם קשיים בינוניים, לצד אלו הסובלים מקשיים חמורים; על הצורך לייחד תשומת לב לאוכלוסיית המתבגרים והבוגרים הצעירים; על הצורך ב"הנגשת" השירותים ובעידוד המשפחות להשתמש בהם. כמו כן, יש מקום לפתח בשירותים למשפחות המאמצות ולילדים המאומצים את ההכרה בגוונים הייחודיים של מערכות היחסים במשפחות המאמצות.

שינויים בתפיסת האימוץ

- ממצאי המחקר מראים שהשירות למען הילד נמצא בתהליך מעבר מן הגישה הרואה באימוץ תחליף להורות מלידה, לגישה הרואה באימוץ הורות מיוחדת. ביטויים לגישה הרואה באימוץ תחליף להורות מלידה הם משך ההיכרות הקצר בין הילדים להורים, העדר ליווי ממוסד של המשפחות לאחר צו האימוץ וההסתייגות משמירת קשר בין הילדים למשפחות המולידות. ביטויים לגישה הרואה באימוץ תהליך מתמשך של יצירת הורות מיוחדת, הם המגמה של מסירת מידע נרחב להורים המאמצים על הילדים, המאמץ למסור ילדים עם אחיהם, שיפור הסיוע למשפחות בתחילת האימוץ, פיתוחם המואץ של שירותי פוסט-אימוץ בשנים האחרונות, ניסיונות לבחון את אפשרות האימוץ הפתוח, ועצם ייזומו של מחקר מעקב זה.

תוכן עניינים

תוכן עניינים vii
רשימת לוחות ix
1. מבוא 1
1.1 התפתחויות בתחום האימוץ 1
1.2 תמורות בתפיסת האימוץ - מ"לידה חדשה" להשתלבות במשפחה 2
1.3 המחקר הנוכחי 2
2. סקירת ספרות: אימוץ ילדים עם צרכים מיוחדים 3
2.2 שירותים נחוצים למשפחות המאמצות ולילדיהן 9
3. מטרת המחקר 10
4. שיטה 10
4.1 אוכלוסיית המחקר 10
4.2 המדגם 11
4.3 איסוף המידע 11
5.1 המערכת המטפלת באימוץ ילדים גדולים 15
5.2 הליך האימוץ 17
5.3 אימוץ מוצלח וגורמים התורמים לו 33
5.4 הקשרים עם המשפחות המולידות 41
6. הרקע של הילדים לפני האימוץ 44
6.1 מאפייני הילדים שנמסרו לאימוץ 45
6.2 מאפייני המשפחות המולידות 45
6.3 סידורים חוץ-ביתיים 48
6.4 הליך האימוץ 50
6.5 מצב הילדים בסמוך למסירה למשפחה 54
7. ממצאי המעקב בקרב המשפחות המאמצות 58
7.1 מאפייני המשפחות המאמצות 58
7.2 מצב סוציו-אקונומי 61
7.4 תחילת הליך האימוץ 62
7.5 מהלך האימוץ 67
7.6 מצב הילדים בעת המעקב 72
7.7 היחסים במשפחה ושביעות הרצון מן האימוץ 86
7.8 הילדים, ההורים המולידים וההורים המאמצים 97

7.9 עזרה למשפחות המאמצות 103

8. סיכום 113

8.1 המחקר הנוכחי 113

8.2 הרקע של הילדים לפני האימוץ 114

8.3 תהליך האימוץ 115

8.4 מאפייני המשפחות המאמצות 116

8.5 תחילת תהליך האימוץ 117

8.6 מהלך האימוץ 118

8.7 מצב הילדים בעת עריכת מחקר המעקב 118

8.8 היחסים במשפחה ושביעות הרצון מן האימוץ 119

8.9 הילדים, ההורים המולידים וההורים המאמצים 121

8.10 עזרה למשפחות מאמצות 122

נספחים 130

נספח א: סיפורי המשפחות שהתראיינו בראיונות עומק 130

נספח ב: מדד למצב הרגשי והחברתי של הילדים 137

נספח ג: נתונים אודות ילדים שהוריהם לא נענו לסקר 139

רשימת לוחות

לוח 1: מספר הילדים שנכללו במדגם, לפי תקופת מסירתם לאימוץ וגילם בעת האימוץ 11

לוח 2: התפלגות הילדים באוכלוסיית המחקר, לפי סוג המידע שנאסף לגביהם 12

לוח 3: פרטי הילדים שהוריהם התראיינו בראיונות פתוחים 13

לוח 4: מערך המחקר לפי סוג המידע, כלי המחקר, מקור הנתונים וגודל המדגם 14

לוח 5: הילדים, לפי קבוצות גיל 45

לוח 6: הילדים, לפי מועד מסירתם לאימוץ 45

לוח 7: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של המשפחות המולידות 46

לוח 8: הילדים אשר הוריהם המולידים סבלו מבעיות שונות בתפקוד 46

לוח 9: מאפייני משפחות הילדים שנמסרו לאימוץ, בהשוואה לקבוצות אחרות של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים בישראל 47

לוח 10: הילדים שסבלו מהתעללות או מחשיפה לסיכון, לפי גיל בעת מסירתם לאימוץ 47

לוח 11: הילדים שסבלו מהתעללות בקרב הילדים שנמסרו לאימוץ ובקרב ילדים שעניינם נדון בוועדות החלטה 48

לוח 12: הילדים, לפי הגיל שבו יצאו לסידור חוץ-ביתי ראשון, לפי גיל הילד בעת מסירתו לאימוץ 49

לוח 13: הילדים, לפי מספר הסידורים החוץ-ביתיים שבהם שהו עד מסירתם למשפחה המאמצת, לפי הגיל בעת המסירה 49

לוח 14: הילדים ששהו בכל אחד מסוגי הסידורים החוץ-ביתיים, לפי גיל בעת המסירה 50

לוח 15: הילדים, לפי פרק הזמן שבין ההחלטה לפתוח תיק בשירות למען הילד לבין מסירת הילד לאימוץ, לפי הגיל בעת המסירה לאימוץ 51

לוח 16: הילדים, לפי פרק הזמן שבין הדיון הראשון בבית-משפט ועד להכרזת הילד כבר-אימוץ, לפי גיל הילד בעת מסירתו לאימוץ 52

לוח 17: הילדים, לפי המצב המשפטי בעת מסירתם לאימוץ, לפי גיל בעת המסירה לאימוץ 52

לוח 18: הילדים שנמסרו למשפחה לפני שהוכרזו בני אימוץ (על-פי סעיף 12ג'), לפי תקופת המסירה.... 53

לוח 19: הילדים, לפי מספר האחים שעמם אומצו 54

לוח 20: בעיות רפואיות והתפתחותיות, לפני המסירה לאימוץ 55

לוח 21 : הילדים, לפי מספר הבעיות הרפואיות או ההתפתחותיות בתקופה שלפני המסירה למשפחה המאמצת 56

לוח 22 : הילדים אשר סבלו בסמוך למסירה מבעיה אחת לפחות בתחומים הרגשיים והחברתיים השונים, לפי הגיל בעת המסירה לאימוץ 56

לוח 23 : הילדים עם בעיות בתחום הלימודי בסמוך למסירה למשפחה, לפי גיל בעת המסירה לאימוץ 57

לוח 24 : הילדים, לפי רמת האינטליגנציה ולפי גיל בעת המסירה 58

לוח 25 : המשפחות המאמצות, לפי ילדים נוספים במשפחה ולפי גיל הילד המאומץ בעת המסירה 59

לוח 26 : המשפחות המאמצות, לפי מספר הילדים במשפחה וגיל הילדים בעת האימוץ 60

לוח 27 : המשפחות המאמצות עם ילדים בגילים שונים 60

לוח 28 : הילדים, לפי השכלת האם המאמצת 61

לוח 29 : הכנסת המשפחה, לפי גיל הילדים בעת מסירתם לאימוץ 61

לוח 30 : הילדים, לפי היישוב ולפי גיל בעת המסירה 62

לוח 31 : הילדים, לפי אורח החיים של המשפחה ולפי גיל בעת המסירה 62

לוח 32 : משך הזמן שעבר מפגישתם הראשונה של ההורים והילד ועד שעבר לגור בביתם, לפי גיל בעת המסירה 66

לוח 33 : מספר הפגישות עם הילד לפני המעבר שלו לבית הוריו המאמצים 67

לוח 34 : ההורים שציינו מה ניתן לשפר בתהליך הכנתם לקראת האימוץ 67

לוח 35 : שכיחותם של אירועים ומשברים במהלך האימוץ, לפי גיל בעת המסירה לאימוץ 71

לוח 36 : המשפחות שבהן אירעו משברים בפרקי זמן שונים לאחר האימוץ 71

לוח 37 : המשפחות שבהן אירעו משברים בגילים שונים של הילד, לפי גיל הילד בעת המעקב 72

לוח 38 : הילדים ששהו במסגרות חוץ-ביתיות שונות במהלך האימוץ, לפי גיל הילד בעת עריכת הסקר 72

לוח 39 : הקשר בין ההורים לילדים, תחושת שייכותו של הילד למשפחה ושביעות רצון ההורים מן האימוץ, לפי יציאת הילד למסגרת חוץ-ביתית 73

לוח 40 : גיל הילדים בעת עריכת הסקר, לפי גיל בעת המסירה 74

לוח 41 : הילדים, לפי מסגרת החינוך ולפי גיל בזמן עריכת הסקר 75

לוח 42 : הילדים, לפי רמת ההישגים הלימודיים, לפי גיל הילד בעת עריכת הסקר 76

לוח 43 : הילדים, לפי מספר בעיות בתפקוד והתנהגות בביה״ס, לפי גיל הילד בעת עריכת הסקר 77

לוח 44 : הילדים שסבלו מבעיות רגשיות וחברתיות בתחומים שונים, לפי גיל הילד בעת עריכת הסקר..... 78

לוח 45 : מספר התחומים הרגשיים וחברתיים שבהם צוינה בעיה אחת לפחות, לפי גיל הילד בעת סקר המעקב 79

לוח 46 : הילדים בני 13 ויותר, שהיו מעורבים בהתנהגויות בלתי נורמטיביות בגיל ההתבגרות, לפי גיל בעת סקר המעקב..... 79

לוח 47 : הילדים על-פי מעורבות בהתנהגויות בלתי נורמטיביות בגיל ההתבגרות לפי גיל בעת המעקב 80

לוח 48 : מספר החברים ודעת ההורים על החברים, לפי גיל הילד בעת סקר המעקב..... 81

לוח 49 : הילדים, לפי צירוף בעיות בתחום ההישגים הלימודיים ובתחום הרגשי-חברתי, לפי גיל בעת המעקב..... 82

לוח 50 : ההורים הסבורים או בטוחים שילדם יענה על ציפיותיהם בתחומים שונים, לפי גיל הילד בעת המעקב 82

לוח 51 : ההורים אשר השיבו כי היחסים בינם לבין הילדים טובים או טובים מאוד בתחומים שונים, לפי גיל הילד בעת עריכת סקר המעקב..... 86

לוח 52 : ההורים, לפי מספר התחומים שבהם הקשר עם הילד טוב או טוב מאוד ולפי גיל הילד בעת המעקב 87

לוח 53 : מספר הפעילויות המשותפות של הורים וילדים, לפי גיל הילד בעת עריכת המעקב..... 87

לוח 54 : הילדים, לפי תדירות הוויכוחים והמריבות בין ההורים לילדים ולפי גיל הילד בעת עריכת סקר המעקב 88

לוח 55 : כיצד מסתדר הילד עם אחיו לדעת ההורים, לפי גיל הילד בעת עריכת סקר המעקב..... 89

לוח 56 : הילדים, לפי השוואת היחסים בין ההורים לילדים בעקבות האימוץ ליחסים במשפחות אחרות ולפי גיל הילד בעת עריכת סקר המעקב..... 90

לוח 57 : הילדים, לפי מידת שייכותם למשפחה, להערכת הורים, ולפי גיל הילד בעת עריכת סקר המעקב 91

לוח 58 : ההורים שהביעו שביעות רצון מן האימוץ, לפי גיל הילד בעת עריכת סקר המעקב..... 91

לוח 59 : ההורים, לפי עמדתם ביחס לשמירת קשר עם המשפחה המולידה קיומו של קשר זה..... 97

לוח 60 : התדירות הממוצעת של הקשר עם עובדת השירות בין קבלת הילד ועד צו האימוץ, לפי תקופת מסירה לאימוץ 103

לוח 61 : ההורים שהיו מרוצים מהיבטים שונים של הקשר עם השירות למען הילד בתקופה שעד צו האימוץ, לפי שנות המסירה לאימוץ 104

לוח 62 : המשפחות שביקשו עזרה מהשירות למען הילד - מקבלת הילד לביתן ועד קבלת צו האימוץ 104

לוח 63 : המשפחות אשר קיבלו שירותים שונים מן השירות למען הילד מאז צו האימוץ, לפי שנת מסירת הילד.....107

לוח 64 : המשפחות עם קשיים שונים באימוץ, לפי קשר עם השירות למען הילד לאחר האימוץ.....108

לוח 65 : הילדים שנעזרו בשירותים אחרים והילדים שקיבלו מן השירות למען הילד סיוע במימון השירות.....110

לוח 66 : השירותים הנחוצים לילד או למשפחה היום, לפי גיל הילד בעת המעקב 110